

det til Hensigt, dog, hvorledes man end vender og dreier det, med Nødvendighed maa føre til, hvis vi modtage det Tilbud, der er kommet fra Regjeringens Side, at Statskassen kan faae en meget betydelig Indtægt, uden at Befolkningen faaer noget Vederlag derfor. Den bringer Toldloven ind paa et ganske andet Grundlag end det, hvorpaa den hidtil har staaet, vi komme til at faa en Stræg over vore Toldbestræbelser for Eftertiden, og vi maa opgibe ethvert Krav paa at faae saadanne Nedsættelser i Tolden, som Krigsskatten andrager, eller lignende Beløb, som man kunde komme overens om. Vi maatte gaa ind paa at lade den store Bestyttelse bestaa, og for at opnaae Nedsættelse paa nogle faa Rasseartikler lade vi hele Rækken af Uretfærdigheder vedblive at bestaa, som findes i den nuværende Toldlov. Vi kunne være sikre paa, at vi ved at følge den Anvisning, der gives ved denne Lov, ved at tage den med eller uden de Tilføielser, som den ærede Minister har tilbudt os i Overensstemmelse med Landsthingets Flertals Ønske, kunne skyde en hvid Pind efter en Toldlov i mange Aar. Jeg betragter denne Lovs eneste Betydning som en delvis og betinget Hjælp til at gjenneføre en Toldlov, saa at jeg mindst af Alt kan tilraade at gaa ind paa denne Lov alene.

Hammerich: Forhandlingerne ere saa vidt fremskredne, saa jeg ikke i nogen Almindelighed skal tage Ordet videre i denne Sag. Der er imidlertid faldet afbillige Bemærkninger fra forskjellige ærede Medlemmer, som jeg godt kunde have ønsket at imødegaa, men det er kun en enkelt Bemærkning, der særlig blev henvendt til mig af det ærede Medlem fra Njøge (Hørup); som jeg har ment mig opfordret til nu at svare paa. Jeg skal ikke søge at blive enig med ham i de Punkter, hvori vi ere uenige, men han sagde, at naar jeg havde henvist til Amerika og Sverige som Beviser for, at man da ogsaa andre Steder kunde vedtage Skattelove, inden man vedtog, hvad Statterne skulde bruges til, og at man i det Hele taget just ikke paa Forhaand skulde forlange, at der skulde være et Hul i Statskassen for dem, saa var det ikke ganske heldigt, thi Formaalet, der skulde være i disse andre Lande, var ikke berettiget, idet den Bestyttelse, som de sigtede paa, var han en Modstander af. Ja, i den sidste Henseende kunde vi maasse tilbøls blive enige, men det var ikke for at afgjøre, om Bestyttelse eller Frihandel var rigtig, at jeg fremkom med disse Bemærkninger, men det var blot for at fremdrage et Exempel paa, at man i

andre Lande ser, og vistnok med Rette, noget mindre ensidig paa Spørgsmaalet om Statter, og da ogsaa om Toldstatter, end det forekommer mig, at det ærede Medlem gjør. Jeg er enig med ham i, at man lægger en Stat paa for at faae Penge i Statskassen, men jeg mener rigtignok, at man ved Siden deraf ogsaa tager andre Hensyn, og saaledes som det ærede Medlem udviklede sit Standpunkt og præciserede det i Dag, maa jeg nødvendigvis blive ved at være bunduenig med ham. Jeg ser ikke saa ensidig paa det. Han sagde til os: Det er selvfølgelig for Statteborgeren ligealddigt, enten han betaler 100 Kr. om Aaret til Brændevin og Vin, eller han betaler det til andre Varer. Ja, saa vidt er jeg enig med ham, men jeg er ikke enig med ham om, at det er ligealddigt, naar han siger: Nu er minomme tom, jeg maa se, hvorledes jeg til næste Aar kan faae et bedre Enderesultat paa Aaret, om han saa samtidig kan sige: Jeg bliver nødt til at lade være at drikke Vin, eller han siger: Jeg bliver nødt til at mindste Forbruget af Kjød og Brød. Derfor ere virkelig disse andre Hensyn ved Skattepaalægningen overordentlig berettigede; men som sagt, paa dette Punkt ere vi saa grundig uenige, at jeg ikke nærmere skal komme ind paa det. Det, jeg nærmest har taget Ordet for, er, fordi jeg anser det for nødvendigt at fralægge mig Enighed med ham paa det Punkt, hvor han mente, vi vare Meningsfæller. Han sagde, at jeg ligesom han var imod en Omlægning af Statterne. Men det er en Misforstaaelse, i hvert Fald af, hvad jeg mener at have udtalt under mit Foredrag. Jeg mener at have sagt, at der staaer saa mange store Krav for os og for vort Samsund at løse, at jeg hellere end at kappe Tolden paa Suffer bort, vil anvende denne Told og ogsaa andre Indtægter til at disse Krav kunne blive fyldestgjørende løste. Derimod er jeg ikke enig med ham om — og det er netop det, jeg for Fremtidens Vedkommende ønsker at faa fast — at man i og for sig kan sige, at en Omlægning af Statten er uheldig. Jeg er tværtimod ogsaa der kun halvt enig med ham. Man skal vogte sig meget; hver Gang man vil røre ved Tolden, og man maa tage under nøie Overveielse, inden man giver sig til at omlægge Statterne; der kommer let en Uro ind i hele det økonomiske Liv, som man skal være sig for. Men ellers vil det til enhver Tid være nødvendigt og rigtigt at gaa til en Omlægning af Toldstatterne. Der er jeg, antager jeg, netop paa dette Punkt ogsaa med Hensyn til Spørgsmaalet om Tolden fuldstændig uenig med det ærede Medlem. Han udtalte i sit